

Geschiedenis

Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het bijgeleverde programma Wolf.
Zend de gegevens uiterlijk dinsdag 28 mei 2019 elektronisch naar het ETE.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008 (PB. 2008, no. 54).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden

- toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld door het ETE na de bepaling van de definitieve cesuur.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen Geschiedenis HAVO 2019 eerste tijdvak kunnen maximaal 65 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit 30 vragen.

*Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:
Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.*

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Staatsinrichting

1 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- De Nederlanders waren op zoek naar zout. Zout was nodig om voedsel, in het bijzonder vis (haring), (een belangrijk exportproduct en volksvoedsel nummer één) te bewaren. 1
- Doordat de Spanjaarden, waarmee de Hollanders in oorlog waren, de aanvoer van zout (als conserveringsmiddel) uit Portugal boycotten, ontstond er in Holland een groot gebrek aan zout en moesten de Hollanders ergens anders hun zout halen en belandden ze zo in het Caribisch gebied. 1

2 maximumscore 2

- C 1
- In 1962 werd voor het eerst een Antilliaan, Cola Debrot, tot gouverneur benoemd. 1

3 maximumscore 2

Kern van het juiste antwoord:

- De beperking van de macht van de koning en 1
- de uitbreiding van de macht van het parlement. 1

4 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord:

- De radiorede van Koningin Wilhelmina op 7 december 1942, waarin zij de Nederlandse koloniën een grotere zelfstandigheid toezegde, deed bij de ontwikkelde Antillianen het zelfbewustzijn en het verlangen naar meer politieke zelfstandigheid en gelijke burgerrechten groeien. 1
- Dr. Da Costa Gomez heeft jarenlang intensief gevochten om onder andere meer zelfstandigheid voor de koloniën, gelijke rechtspraak en algemeen kiesrecht te bereiken. Bij de rondetafelconferenties heeft hij de Nederlandse Antillen vertegenwoordigd. 1
- Dr. Efraïm Jonckheer, die toen premier van de Nederlandse Antillen was, zette zijn handtekening onder het Statuut (het belangrijkste staatsrechtelijke document van de 20e eeuw voor de Nederlandse Antillen). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord:

- De eilandsbesturen bleven ondergeschikt aan het landsbestuur op Curaçao. 1
- Er stond niet precies aangegeven welke zaken wel en welke zaken niet door de eilandsbesturen geregeld zouden worden. 1
- De eilandsbegrotingen moesten goedgekeurd worden door de landsregering, die gezeteld was op Curaçao en voornamelijk uit Curaçaoënaars bestond. 1

6 C

7 maximumscore 2

Drie van de volgende:

- In een rechtsstaat hebben alle burgers gelijke rechten.
- De burgers kunnen alleen gestraft worden voor misdrijven die in het Wetboek van Strafrecht staan.
- Burgers en overheid moeten zich aan de wetten houden.
- Er is sprake van machtscheiding.

Indien 3 kenmerken juist 2

Indien 2 kenmerken juist 1

Indien minder dan 2 kenmerken juist 0

8 maximumscore 3

Drie van de volgende:

- een gunstige sociaal-economische ontwikkeling
- een zekere mate van sociaal-economische gelijkheid
- een democratische politieke cultuur
- het bestaan van pressiegroepen (zoals vakbonden, actiegroepen voor het milieu)
- geen politieke invloed van militairen
- een goed functionerende overheid die voor allerlei voorzieningen zorgt
- zo weinig mogelijk (hevige) conflicten tussen etnische groepen of mensen van verschillende godsdiensten

Opmerking: Uitleg van een sociale voorwaarde: ter beoordeling door de examiner.

Indien 3 sociale voorwaarden juist 2

Indien 2 juist 1

Indien minder dan 2 juist 0

Juiste uitleg van één ervan 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

De juiste combinaties zijn:

- a-4
- b-2
- c-3
- d-1

<i>Indien 4 combinaties juist</i>	<i>2</i>
<i>Indien 3 of 2 juist</i>	<i>1</i>
<i>Indien minder dan 2 juist</i>	<i>0</i>

10 maximumscore 2

- bron 2: Recht op (goede) huisvesting 1
- bron 3: Recht op inkomen/arbeid 1

Opmerking: Indien niet duidelijk welk recht bij welke bron, maximaal 1 scorepunt toekennen voor de vraag.

11 maximumscore 3

Drie van de volgende:

- minimumloon
- pensioenregeling
- ziektewet voor de hele bevolking
- ontslagregeling
- emancipatie Afro-Curaçaoënaar
- meer kansen op arbeidsmarkt
- betere toegang tot onderwijs

<i>Indien 3 antwoorden juist</i>	<i>2</i>
<i>Indien 2 juist</i>	<i>1</i>
<i>Indien minder dan 2 juist</i>	<i>0</i>

- Door de toegenomen politieke patronage na 1969 kreeg je steeds meer benoemingen in het ambtenarenapparaat van minder competente en minder gestudeerde mensen. Daardoor ging het niveau van bestuur en politieke besluitvorming achteruit. 1

12 B

13 maximumscore 2

Twee van de volgende voor elk 1 punt:

- Meer zelfstandigheid ten opzichte van Nederland
- Het volk wilde geen verandering van de toenmalige situatie
- Status Aparte voor Curaçao en Sint Maarten

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

De Nederlandse Antillen hadden een gemengd bestuurlijk systeem, namelijk een gedecentraliseerde eenheidsstaat met federale trekken. / De ERNA functioneerde niet.

15 maximumscore 2

- Het insularisme 1
- met als doel het behouden van de eilandelijke soevereiniteit/autonomie. / het bevorderen van de belangen van het eigen eiland. 1

Internationale betrekkingen en oorlogsvoering

16 maximumscore 2

1, 4, 6, 2, 3, 5 2

Opmerking: Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend. In alle andere gevallen 0 scorepunten.

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- In een totalitaire staat probeert men de burger van de wieg tot het graf te beïnvloeden. De ideologie neemt de burger 'totaal' over. 1
- Het leven of de opvoeding van de kinderen wordt vanaf hun 10e jaar door de staat bepaald. 1

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- President Wilson wilde tot een permanente en echte vrede in de wereld komen. Dit hoopte hij via de Volkenbond te bereiken.
- In de prent in bron 5 geeft de tekenaar aan dat de Volkenbond niet in staat is om deze eeuwige vrede op aarde te handhaven, wat blijkt uit het feit dat de vredesduif niet in staat is om die grote, zware olijftak te dragen. 1

19 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- Het huwelijk in prent A stelt het Molotov-Ribbentroppact voor, ook wel het Duivelspact genoemd. Dit is een niet-aanvalsverdrag tussen Rusland en Duitsland dat in 1939 gesloten werd. Tevens sloten zij een geheim akkoord waarin zij o.a. Polen tussen de twee landen zouden verdelen. 1
- Prent B geeft het verraad van Hitler weer. Hitler houdt zich niet aan het verdrag van 1939 (prent A) en valt Rusland in 1941 toch binnen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- Marx (het marxisme) geloofde dat het volk spontaan in actie zou komen als de ellende zover was gekomen dat alleen een revolutie een oplossing zou brengen. 1
- Lenin (het marxisme-leninisme) meende dat het Russische volk, waarvan het grootste gedeelte uit boeren bestond, niet vanzelf in actie zou komen. Er moest een revolutionaire voorhoede zijn, de communistische partij, die het initiatief moest nemen en de revolutie organiseren. 1

21 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord:

- Het Verdrag van Locarno van 1925 hield in dat Duitsland zijn grenzen zoals vastgesteld in het Verdrag van Versailles accepteerde. 1
- Groot-Brittannië reageerde niet omdat het vond dat de gebieden die Duitsland bezette in feite Duitse gebieden waren. De Engelse regering geloofde niet dat het Engelse volk voor deze gebieden in een oorlog met Duitsland betrokken wilde raken. 1
- Alhoewel Frankrijk meer soldaten aan de Rijnsoever gestationeerd had dan Duitsland, reageerde het ook niet, omdat Frankrijk zelf verwickeld was in een ernstige politieke crisis. Bovendien wilde Frankrijk niet optreden zonder steun van Groot-Brittannië. 1
- Het andere conflict dat gaande was, was de inval van Italië in Ethiopië. 1

22 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord

- Als hoogtepunt: Door deze politiek werd een oorlog in midden-Europa voorkomen. 1
- Als dieptepunt: Het hield in dat de vroegere geallieerden toegaven aan de agressieve politiek van Duitsland ten koste van Tsjecho-Slowakije en zij konden niet voorkomen dat er toch een oorlog uitbrak. 1

23 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord:

- De kunstenaars wilde de grote armoede in Duitsland aangeven, die hongersnood tot gevolg had. 1
- Oorzaak: de slechte economische omstandigheden die het gevolg waren van o.a. de herstelbetalingen die Duitsland moest verrichten. 1
- Het (economische) probleem werd verholpen door het Dawesplan. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

5, 1, 3, 2, 4, 6

2

Opmerking: Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend. In alle andere gevallen 0 scorepunten.

25 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord

- De eerste twee jaren werd alleen in Europa daadwerkelijk gevochten. 1
- Het conflict werd een wereldoorlog na de verrassingsaanval van de Japanners op Pearl Harbor in 1941. 1

26 maximumscore 2

- Door het in de bron beschreven levensgevaarlijke werk op de olietankers en de onderbetaling ervan gingen de Chinezen in staking. 1
- Die staking was verboden en de stakers werden opgesloten in een kamp. Daar kwamen zij vervolgens in opstand, waarbij toen 15 van hen werden neergeschoten. Die gebeurtenis wordt het Chinezenincident genoemd. 1

27 maximumscore 3

Verenigde Staten, Sovjet-Unie, China, Groot-Brittannië en Frankrijk. 1

Let op: Alleen bij 5 juiste landen 1 scorepunt toekennen.

De 3 afspraken waren: 2

- geen verdere uitbreiding van atoomwapens
- niet doorgeven van technologie aan andere landen voor het maken van atoomwapens
- de ontwikkeling van vreedzame atoomtechnologie is wel toegestaan

Indien 3 afspraken juist 2

Indien 2 juist 1

Indien minder dan 2 juist 0

28 maximumscore 2

- Op 1 oktober kregen de communisten na een lange burgeroorlog de macht in China en de Volksrepubliek China werd uitgeroepen. Dus naast de Sovjet-Unie was er toen nog een groot communistisch land in Oost-Azië. 1
- Na 1956 kregen de Sovjet-Unie en de Volksrepubliek China grote ruzie met elkaar en werkten zij niet meer met elkaar samen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

- Democratisering van Oost-Europese landen (bv. Polen, Hongarije). 1
- Niet-Russische volkeren in de Sovjet-Unie kregen de kans om te streven naar meer rechten en onafhankelijkheid. 1

30 maximumscore 2

- Het 'Gemenebest van Onafhankelijke Staten'. 1
- De deelrepubliek Rusland uit de Sovjet-Unie nam in de Verenigde Naties de plek van de voormalige Sovjet-Unie in. 1